

SANT SADURNÍ

31 de juliol de 1936: crònica d'una matança (I)

Com a resposta fulminant al cop militar del general Franco del 18 de juliol de 1936 contra la República, i a la terrible repressió que es va desfermar allà on aquest va triomfar, set veïns de Sant Sadurní van ser assassinats alhora per membres del Comitè revolucionari, a la una de la matinada del dia 31, al pont del Lledoner

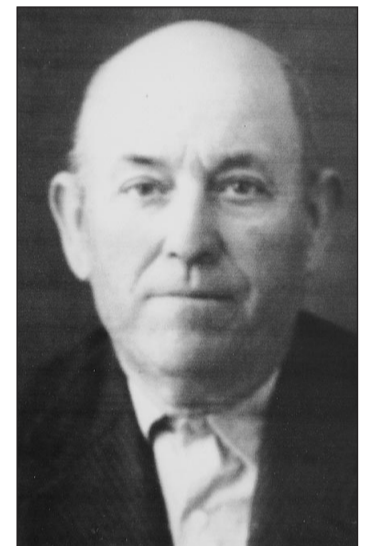
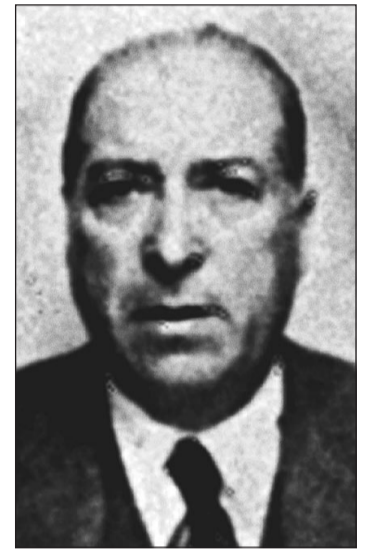
Carles Querol i Rovira
www.carlesquerol.com

Després de la mort del general Franco i de la conquesta de la democràcia, el pèndol de la memòria històrica va oscil·lar lentament d'un extrem a l'altre. És una llei no escrita que tard o d'hora sempre acaba aplicant-se. Fins al 1975, els homenatges, l'honor, la consideració a las *viudas y huérfanos*, els funerals, la glòria i els monuments eren exclusivament per als vencedors, mentre que el càstig, la massiva difamació que es va convertir en la raó de ser de la pròpia dictadura franquista, l'oblit, la humiliació, la frustració i la ignomínia van ser l'estigma públic que va caure sobre els vençuts.

En aquests darrers trenta anys, i molt especialment durant la darrera dècada, s'ha produït la necessària recuperació de tot allò que s'havia intentat proscriure, oblidar i fer oblidar en relació amb el capítol més dramàtic de la nostra història col·lectiva recent. Malgrat la indiferència de bona part de la societat (no ens enganyem ni ens fem il·lusions, tot això segueix interessant i implicant només una minoria de ciutadans, com va passar també durant la dictadura i la transició a l'hora de lluitar per les llibertats), aquesta haurà estat una tasca noble i profitosa ja que ha contribuït, sens dubte, a enfortir la concòrdia entre els hereus i successors dels protagonistes d'ambdós bàndols d'aquells tràgics esdeveniments -en siguin descendents per via familiar o ideològica-, i ens ha permès desfer-nos d'hipoteques heretades del passat, diguin el que diguin encara els que haurien preferit passar pàgina sense parlar-ne mai més.

Malauradament aquesta recuperació es va fer massa tard perquè la dictadura va ser eterna, quan molts dels agreujats ja havien mort, i perquè vàrem confondre l'amnistia amb l'amnèsia; es va fer malament, probablement perquè en aquelles circumstàncies no hi havia cap més manera de fer-ho millor, i només ho hem fet en part, ja que ni tot s'ha explicat, ni tothom se sent còmode en l'estat actual de la qüestió. No s'han reparat tampoc tots els greuges, ni de bon tros, i potser hem comès el mateix pecat original que va cometre la dictadura franquista d'origen feixista quan va posar els morts del seu bàndol al mateix sac, atorgant-los a tots sense excepció la consideració genèrica de màrtirs que van donar la seva vida *por Dios y por España*. (Contràriament al que pretenia el feixisme, els van adjudicar un honor arbitrari que pot haver esdevingut, en alguns casos, molt probablement, injust i immerescut. O no, véa saber!).

"La victòria", va escriure

D'esquerra a dreta i de dalt a baix, seguint l'ordre de lectura, els set assassinats alhora la matinada del 31 de juliol de 1936: Jaume Raventós, de 65 anys; Antonio Bardella, 60 anys; Emili Castells, 58 anys (a la fotografia només en tenia vint); Josep Sabaté, 54 anys; Pacia Carbó, 32 anys; Miquel Roig, 24 anys, i el més jove, José María Casas, de 23. Ramon Giró, a la darrera fotografia, es va poder salvar de la mort escapant-se al darrer moment. (Fotos de l'arxiu de l'autor, i d'altres cedides per Francesc Montserrat Bardella, Mercè Castells Vives, Antoni Raventós Torras i Ramon Giró Gramona)

Michael Ignatieff a *L'honor del guerrer*, "enverina el vencedor en un oblit que el lliure de la vergonya i el remordiment". Parafraçant la cita anterior, podríem convenir que també els qui van ser vençuts el 1936, i que ara han estat rehabilitats, van convertir la seva derrota en un espès vel opac que encara oculta el seu propi passat.

Aquesta circumstància del mimetisme amb què s'ha actuat en l'actual etapa democràtica, se'm va tornar a fer evident fa unes setmanes quan es va inaugurar l'exposició *Camp de la Bota*, al Museu de Vilafranca, en record dels penedesencs afusellats pel franquisme en aquesta platja barcelonina després de la guerra. Pels comentaris que es van sentir el dia de la inauguració, semblava talment que tots aquells 69 infortunats havien estat víctimes innocents de la barbàrie feixista, quan, en molts casos -no en tots, ni molt menys-, la seva actuació durant la revolució de 1936, i per la qual van ser condemnats a mort, va ser inqüestionablement violenta i sagnant.

Víctimes de l'arbitrarietat de la justícia de l'Estat feixista, sí, tots; víctimes de la repressió franquista, també, però no pas tots ells innocents. (Dels vuit saduminencs

afusellats al Camp de la Bota, per referir-me només a uns sumaris que tinc gravats per sempre al disc dur de la memòria, i tenint en compte el que diuen aquests sumaris, el que han explicat els testimonis, i les confidències i versions que em van transmetre personalment dos dels protagonistes destacats dels fets, exiliats i morts a França; en quatre casos, la presumpció d'innocència fa el tuf inconfusible de la pólvora, es tenyeix de sang i trontolla; en tres més es reafirma i clama la justícia dels innocents, i en un cas no està gens clara ni una cosa ni l'altra. No van pagar amb la seva vida justos *per* pecadors, com fa la dita popular i com sovint expressen alguns familiars de les víctimes, sinó justos *i* pecadors. Exactament igual que en el cas dels saduminencs assassinats pels revolucionaris el 1936, i exactament el mateix que ha passat, passa i passarà malauradament a totes les guerres civils).

André Malraux, l'escriptor francès que va participar a la Guerra Civil espanyola enquadrat en les Brigades Internacionals que es van mobilitzar arreu del món per defensar la causa de la República, va escriure a *L'espoire* que si bé pot haver-hi alguna guerra justa,

mai tots els soldats no són innocents.

Ara, des de la nova perspectiva que ens ha donat la recuperació de la memòria dels vençuts, estem en millors condicions de projectar la mirada sobre els tràgics esdeveniments de l'estiu de 1936, sense cap més pretensió que la d'intentar abraçar les dues cares de la tragèdia col·lectiva més dramàtica de la nostra història contemporània i treure'n l'entrellat. (Com va recordar Todorov, la memòria mai no és col·lectiva sinó individual, i les idees que retenim sobre esdeveniments que no hem protagonitzat formen part d'una consciència que se situa en una esfera pública de discursos contraposats).

Tot i que aconseguir això amb imparcialitat és per a mi una empresa gairebé utòpica (començo

per reconèixer, doncs, la meua incapacitat per assolir-ho del tot -ja que no sóc equidistant, perquè em reconec demòcrata, republicà i catalanista-; ni, per tant, no puc ser neutral, i considero des d'ara que el lector ja està advertit d'aquesta circumstància), he intentat, això sí, ser fidel a aquella màxima clàssica que afirma que la ciència històrica ha d'actuar *bona fides, sine ira et studio* (amb bona fe, sense interès sectari i després de reflexionar sobre la informació disponible). Actualment es donen unes millors condicions per poder confrontar la cara i la creu de la mateixa moneda i adonar-nos que l'una i l'altra són complementàries i imprescindibles per entendre i superar el que va succeir al nostre

(continua a la pàgina següent)

Dr. Jordi Torné i Barrio

Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia
Col·legiat núm. 18776

Hores concertades
Tel. 609 423 424 (matins)

Rbla. Catalunya, 87 2 n A
08008 Barcelona